

Kommunale målsettinger for elg og rådyr i Engerdal kommune 2027-2032

Foto: Vibeke Knutsen

Innhold

1. Innledning	3
2. Område.....	4
3. Beitetaksering.....	4
4. Datamateriale for Engerdal	5
5. Elgens bestandsutvikling i Engerdal.....	9
5.1 Felt elg per jegerdag og felte elg.....	9
5.2 Sett ku per okse	10
5.3 Reproduksjon	10
5.4 Slaktevekt.....	11
5.5 Fallvilt	12
6. Forvaltningsmål for elg i Engerdal kommune 2027-2032.....	13
6.1 Overordnede mål for elgforvaltningen i Engerdal kommune.....	13
6.2 Konkrete mål	13
7. Rådyr	18
7.1 Mål for rådyr.....	20
8. Hjort	20
9. Konkrete tiltak	21
9.1 Evaluering av jakta	21
9.2 Innsamling av data	21
9.3 Fallvilt	21
9.4 Samarbeid på tvers av kommunegrenser	22
10. Hjorteviltåret, datoer, frister og rapportering	23
11. Kilder.....	24
Vedlegg 1	25

1. Innledning

Kommunen har hovedansvaret for forvaltningen av elg, hjort og rådyr og de offentlige verdiene knyttet til hjorteviltet. Det kan omfatte blant annet jakt og friluftsliv, biologisk mangfold, trafikkproblemer og viltpåkørsler, og andre skader og ulemper. Forvaltningen av hjorteviltet skal være kunnskapsbasert, hvor både fagkunnskap og lokalkunnskap er viktig. *Strategi for forvaltning av hjortevilt* gir nasjonale føringer som legger vekt på kunnskapsbasert, økosystembasert og langsiktig forvaltning. Strategien har som visjon å sikre robuste bestander i en natur i endring, og har fem fokusområder.

En av oppgavene til kommunen er å utarbeide målsettinger for forvaltning av hjorteviltartene det er åpnet jakt for. Etter § 3 i *Forskrift om forvaltning av hjortevilt* skal kommunene ha etterprøvbare mål for forvaltning av elg, hjort og rådyr. Målene skal blant annet ta hensyn til bestandsutvikling, beitegrunnlag, skader på skog og utmark, og omfang av viltulykker.

I denne planen er det brukt data fra Hjorteviltregisteret, SSB og tilgjengelige beitetakster for Engerdal. Dokumentet fastsetter mål og prioriteringer for elg- og rådyrforvaltningen i Engerdal kommune i planperioden 2027–2032, og skal være et styringsgrunnlag for kommunens behandling av bestandsplaner, tildeling av fellingstillatelser og vurdering av måloppnåelse.

Foto: Jørn Skogheim

2. Område

Det er åpnet for jakt på elg og rådyr i kommunen, og det er godkjent tre vald (Tabell 1). Minstearealet for elg er for valdene Hylleråsen/Heggeriset VSO og EGJF 2500 daa, og for Viltstellområde III er minstearealet 5000 daa. Minstearealet for rådyr er 2000 daa i hele kommunen.

Tabell 1. Vald og tellende areal i Engerdal kommune.

Valdnummer	Valdnavn	Elg tellende areal	Rådyr tellende areal	Antall jaktfelt elg
3425V0004	Viltstellområde III	957000	957000	31
3425V0009	EGJF	84698	84698	9
3425V0010	Hylleråsen/Heggeriset VSO	116519	99885	6

Foto: Jørn Skogheim

3. Beitetaksering

Deler av arealet i Engerdal kommune inngår i Nord-Østerdal Rørø Elgregion (NØRE). I 2025 gjennomførte NØRE en elgbeitetakst etter SKI-/Solbraametoden. Det ble taksert seks flater i Engerdal. Gjennomsnittlig beitegrad for furu var 2,02, og for bjørk 2,75. Dette

tilsier et beitenivå på furu rundt terskelen middels hardt beitet, mens bjørk var over middels hardt beitet (Trøan og Plassen, 2025).

Rapporten peker også på at beitepresset kan variere med snøforhold, og at den snøfattige vinteren 2024/2025 kan ha bidratt til mer spredt beiting og tilgang til andre beiteplanter enn de som takseres. Samtidig beskrives en geografisk forskyvning i Engerdal der beitetrykket var mindre rundt Elgå og hardere ved Isteren enn i enkelte foregående vurderinger (Trøan og Plassen, 2025).

Foto: Jørn Skogheim

4. Datamateriale for Engerdal

Innsamling av data via jegerobservasjoner, sett elg-data, er en viktig metode for overvåking av elgbestanden. Indeksene basert på sett elg-data viser utviklingstrendene i elgbestanden. Bestandsindeksene er relative indekser, som betyr at de gir et bilde på utviklingen av bestanden over tid, men ikke gir absolutte tall. For at indeksene skal gi et så presist bilde som mulig av bestandsutviklingen, kreves det et tilstrekkelig datagrunnlag. Det anbefales en jaktinnsats på minimum 1000 jegerdager for å redusere betydningen av tilfeldigheter og registreringsfeil. I områder der jaktinnsatsen er lavere enn dette, bør utviklingstrender vurderes over tid, og ikke legges for stor vekt på årsverdiene (Solberg m.fl. 2006).

Etter anbefaling fra Norsk institutt for naturforskning (NINA) ble registreringsmetoden for sett elg endret i 2018, og dobbeltobservasjoner skal ikke kanselleres (Solberg m.fl. 2017). Dette fører til at antall observerte elg vil være høyere fra og med 2018, og det blir et brudd i dataserien. Som følge av dette er indeksen «sett elg per jegerdag» ikke sammenlignbar før og etter innføringen av den nye metoden. På bakgrunn av dette brukes indeksen felt elg per jegerdag som mål på bestandstettheten i dette dokumentet.

Antall jaktfelt som har levert sett elg-skjema, har over tid vært stabilt og ligget mellom 45 og 47, med unntak av 2009. Dette året er det kun registrert data fra 13 jaktfelt, og vi antar at registreringen er mangelfull dette året (Tabell 2). Jaktinnsatsen i kommunen er høy, og antall jegerdager har variert mellom 3048 og 4051. De siste årene har jaktinnsatsen avtatt noe, og i 2025 ble det registrert 3520 jegerdager (Tabell 2). Antall sette elg var relativt stabil fram til 2017. Fra 2017 til 2018 økte antall observerte elg markant (Tabell 2), noe som kan skyldes endret registreringsmetode som ble innført i 2018.

Tabell 2. Antall observerte dyr fordelt på kjønn og alder, samt registrert jaktinnsats i Engerdal kommune i perioden 2006-2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

År	Okse	Ku uten kalv	Ku m/1 kalv	Ku m/2 kalver	Kalv sett alene	Sum kalver	Ukjent	Sum sette elg	Antall jegerdager	Antall jaktfelt
2006	465	305	225	46	18	335	202	1578	3467	45
2007	419	296	272	72	18	434	178	1671	3297	45
2008	457	345	244	28	10	310	201	1585	3504	46
2009	75	46	49	9	15	82	43	304	782	13
2010	338	246	259	50	14	373	191	1457	3857	45
2011	377	300	252	41	18	352	176	1498	3985	45
2012	326	314	213	30	13	286	168	1337	3750	45
2013	346	320	235	27	7	296	192	1416	3689	45
2014	406	344	281	33	12	359	209	1632	3960	45
2015	357	347	253	44	10	351	202	1554	3849	45
2016	442	289	253	25	16	319	173	1501	3673	46
2017	351	256	251	25	9	310	166	1359	3048	44
2018	570	493	343	24	27	418	274	2122	3341	46
2019	512	405	391	51	23	516	342	2217	3390	46
2020	723	679	416	35	45	531	374	2758	4051	46
2021	656	668	356	25	31	437	452	2594	3609	46
2022	617	510	433	43	39	558	449	2610	3924	47
2023	596	473	445	28	30	531	292	2365	3194	47
2024	790	752	406	34	36	510	460	2952	3525	46
2025	673	512	445	58	50	611	340	2639	3520	46

Foto: Vibeke Knutsen

Det er registrert tildelinger i Hjorteviltregisteret fra 2006, men felte dyr er registrert først i 2008. Tildelingene har avtatt over tid. Høyest tildeling var i 2014 med 288 tillatt felte elg. I senere år har tildelingene ligget rundt 190 dyr (Tabell 3). Antall felte elg følger utviklingen i tildelingene, og i 2025 ble det felt 172 elg. Fellingsprosenten har i perioden variert mellom 79 % og 107 % (Tabell 3).

Tabell 3. Antall dyr felt fordelt på kjønn og alder, samt tildelte dyr og fellingsprosent i Engerdal kommune i perioden 2006-2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

År	Oksekalv	Kukalv	Okseåring	Kuåring	Eldre okse	Eldre ku	Tildelt	Totalt felt	Fellings%
2006							202		
2007							202		
2008	31	26	39	18	52	43	202	209	103
2009	33	26	39	18	52	43	208	211	101
2010	38	41	26	30	46	44	243	225	93
2011	34	35	23	15	59	46	242	212	88
2012	33	30	29	19	51	40	242	202	83
2013	31	32	22	12	43	53	240	193	80
2014	39	42	34	20	59	44	288	238	83
2015	37	27	25	15	44	32	225	180	80
2016	30	34	20	20	41	33	224	178	79
2017	26	25	27	18	42	39	222	177	80
2018	27	28	33	19	25	31	160	163	102
2019	35	31	27	14	34	28	191	169	88
2020	36	29	19	17	37	35	190	173	91
2021	34	34	16	20	35	35	163	174	107
2022	21	41	24	14	37	29	190	166	87
2023	35	29	20	14	31	31	190	160	84
2024	28	22	23	18	37	29	190	157	83
2025	32	46	22	11	40	21	187	172	92

Antall registrerte slaktevekter varierer mellom år (Tabell 4). Fra og med 2019 er det registrert slaktevekter for nær alle felte dyr. For å sikre et datagrunnlag av god kvalitet bør det foreligge et tilstrekkelig antall vekter, helst mer enn 10 vekter per kjønns- og alderskategori. Dette bidrar til at gjennomsnittlige slaktevekter gir et pålitelig mål på variasjonen i elgens kroppsvekt. I Engerdal kommune er dette kriteriet oppfylt fra og med 2019.

Tabell 4. Gjennomsnittlig slaktevekt og antall elg med slaktevektdata (n) fordelt på kjønn og alder i Engerdal kommune i perioden 2011-2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

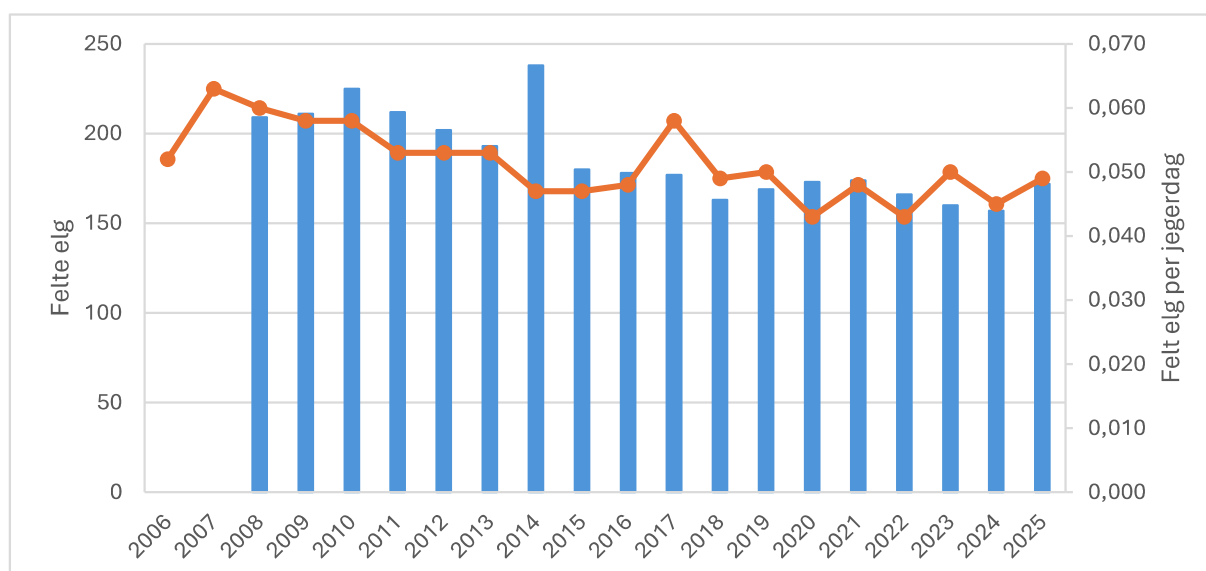
Jaktår	Oksekalv		Kukalv		Okse 1 ½ år		Ku 1 ½ år		Eldre okse		Eldre ku	
	Snitt	n	Snitt	n	Snitt	n	Snitt	n	Snitt	n	Snitt	n
2011	67	34	62	35	125	22	130	15	200	60	67	34
2012	74	10	64	7	126	9	123	7	192	14	74	10
2013		0		0		0		0		0		0
2014	68	28	61	37	127	26	112	14	211	46	68	28
2015	62	33	60	23	121	24	119	14	201	40	62	33
2016	64	5	54	4	124	2	128	3	215	8	64	5
2017		0		0		0		0		0		0
2018	65	8	56	4	125	5	108	3	198	7	65	8
2019	63	35	55	30	120	27	119	14	210	34	63	35
2020	63	36	60	28	112	18	111	17	197	37	63	36
2021	59	32	57	33	113	16	109	20	199	35	59	32
2022	64	21	62	41	115	24	103	13	197	36	64	21
2023	57	34	49	29	116	20	112	14	204	28	57	34
2024	59	28	51	22	118	23	107	18	193	37	59	28
2025	63	31	63	46	118	22	118	11	203	41	162	21
Snitt 11-17	67		60		125		122		204		167	
Snitt 18-25	61		57		117		111		200		160	
Snitt 11-25	64		58		120		115		201		163	

Tatt betraktning den høye jaktinnsatsen og gode vektdata anses datamaterialet i Engerdal kommune til å være av høy kvalitet. Med unntak av 2009 gir dataene et godt grunnlag for å beskrive utviklingen i elgbestanden. Tilsvarende vurderes slaktevektdataene å gi et pålitelig bilde av utviklingen i elgens kroppsvekt fra og med 2019.

5. Elgens bestandsutvikling i Engerdal

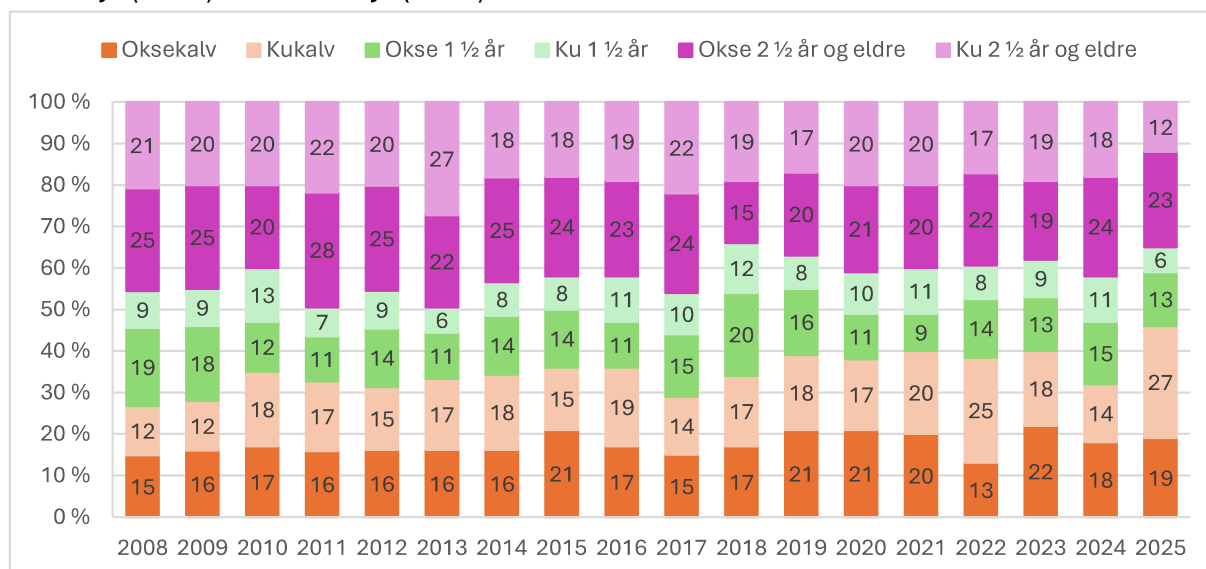
5.1 Felt elg per jegerdag og felte elg

Bestandstettheten, målt som antall felte elg per jegerdag, viser en svak nedgang i perioden, fra 0,052 i 2006 til 0,049 i 2025. Etter 2018 har indeksen variert mellom 0,043 og 0,050 felte elg per jegerdag (Figur 1). Antall felte elg har fulgt en tilsvarende utvikling og er redusert fra 209 felte dyr i 2008 til 172 felte dyr i 2025 (Figur 1).

Figur 1. Antall felte elg og felt elg per jegerdag i Engerdal kommune i perioden 2006-2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

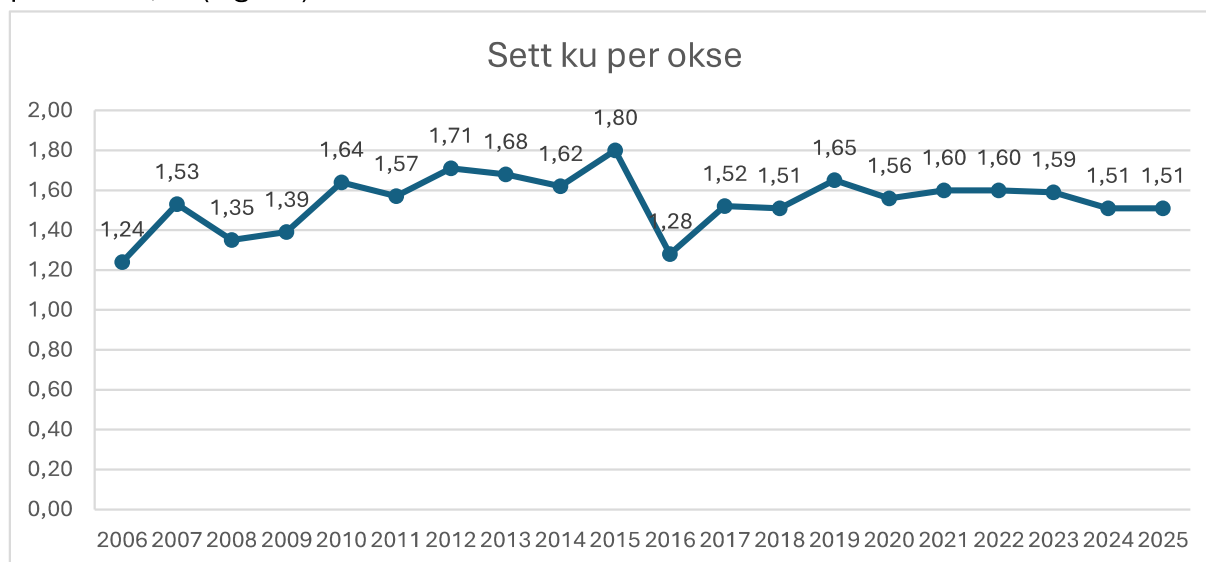
Avskytingsmønsteret har vært relativt stabilt i perioden. Andelen felte kalver har økt noe i siste halvdel av perioden sammenlignet med første halvdel (Figur 2). Det ble felt flere hanndyr (54 %) enn hunndyr (46 %).

Figur 2. Prosent felte elg fordelt på kjønn og alder i Engerdal kommune i perioden 2008-2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

5.2 Sett ku per okse

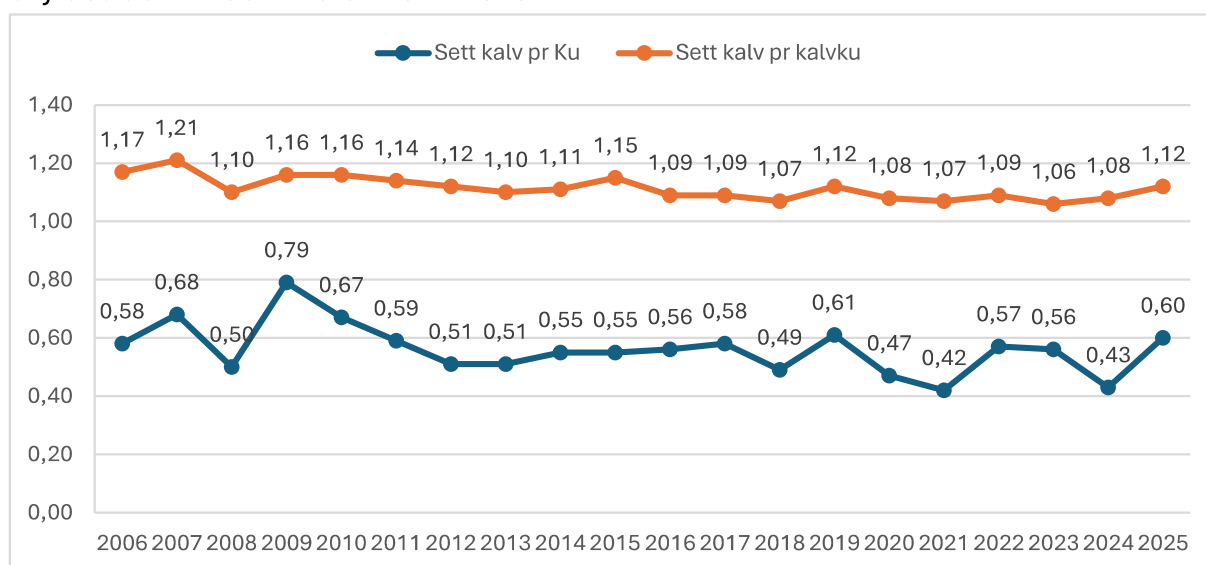
Kjønnsraten, målt som sett ku per okse, har variert noe i perioden. Sett ku per okse økte fram til 2015, da den nådde en topp med 1,80 observerte kyr per okse. Etter dette har kjønnsraten avtatt, og siden 2017 har den variert mellom 1,51 og 1,65. I 2025 var sett ku per okse 1,51 (Figur 3).

Figur 3. Sett ku per okse i Engerdal kommune i perioden 2006-2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

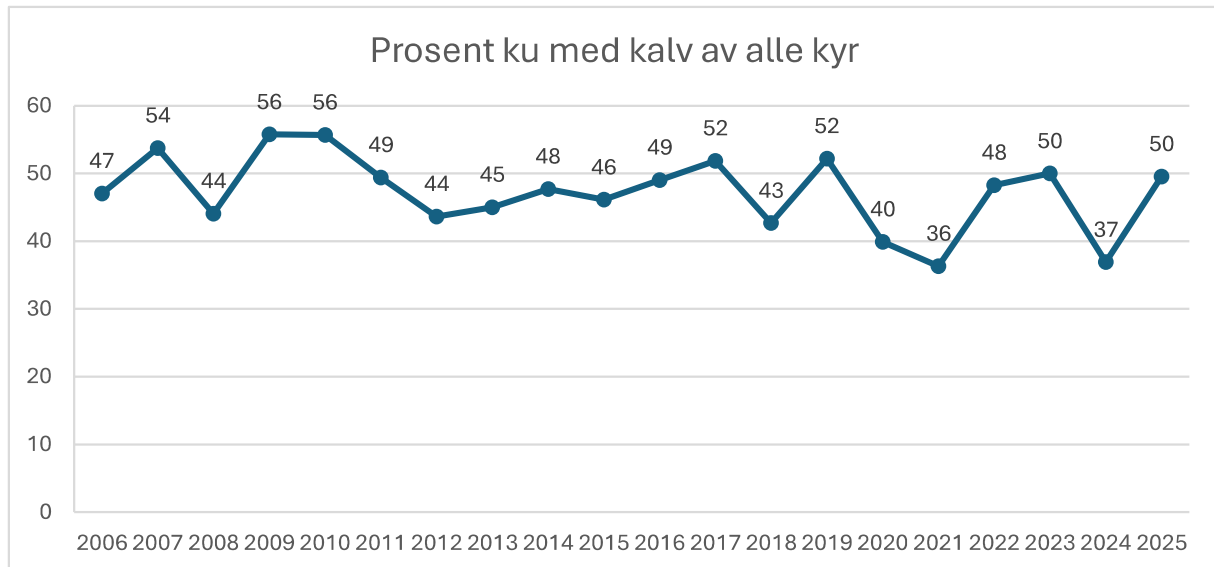
5.3 Reproduksjon

Sett kalv per kalvku (tvillingraten) har hatt en svak negativ utvikling, og har variert mellom 1,07 og 1,21 i perioden. I 2025 ble 12 % av de kalveførende kyrne observert med tvillingkalv (Figur 4). Sett kalv per ku har også hatt en negativ utvikling. I 2025 var sett kalv per ku 0,60 (Figur 4). Begge indeksene viste en svak økning det siste året, noe som kan skyldes den milde vinteren 2024/2025.

Figur 4. Sett kalv per ku og sett kalv per kalvku i Engerdal kommune i perioden 2006-2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

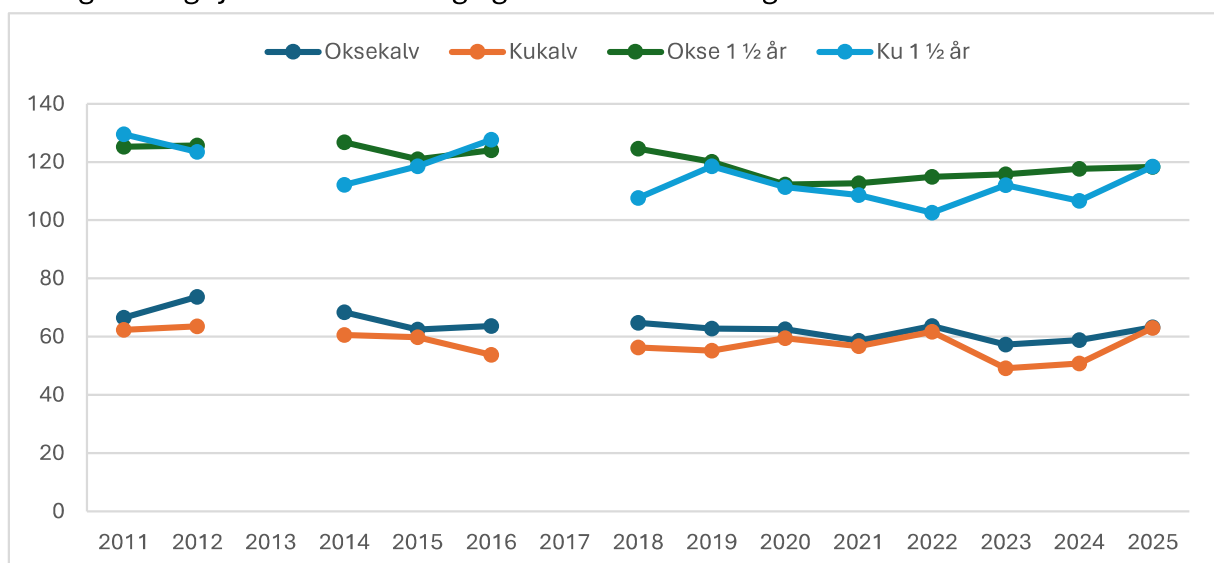
Prosent ku med kalv har variert noe i perioden, særlig de siste årene. I store deler av perioden har i underkant av 50 % av kyrne blitt observert med kalv. I 2025 ble 50 % av kyrne observert med kalv (Figur 5).

Figur 5. Prosent ku med kalv av alle kyr i Engerdal kommune i perioden 2006-2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

5.4 Slaktevekt

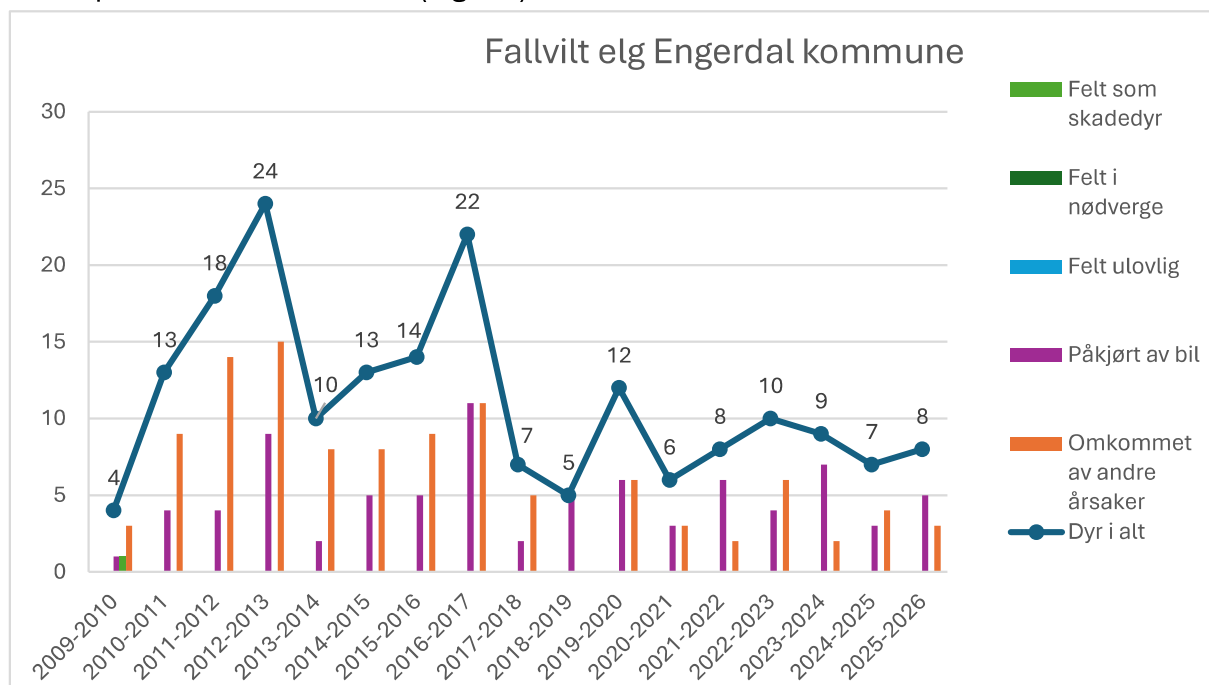
Antall registrerte slaktevekter varierer gjennom perioden (Tabell 4, Figur 6). Fra og med 2019 er datagrunnlaget vesentlig bedre, ettersom nesten alle felte dyr blir veid. Dette gir mer robuste estimater for gjennomsnittlige slaktevekter innen de ulike kategoriene. Sammenligning av gjennomsnittsvektene i periodene 2011–2017 og 2018–2025 viser en svak nedgang i slaktevektene (Tabell 4). I 2025 økte imidlertid vektene noe. Dette kan skyldes at vinteren 2024/2025 var mild og hadde lite snø, noe som ga gunstige forhold for elgen. Ungdyrene veide 118 kg og kalvene veide 63 kg i 2025.

Figur 6. Gjennomsnittlig slaktevekt på elg i Engerdal kommune i perioden 2011- 2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

5.5 Fallvilt

Fra 2019/2020 har antall fallvilt variert mellom 12 og 6 dyr. I 2025 var det registrert 8 fallvilt i Engerdal. Trafikkpåkjørsler er den vanligste årsaken til fallvilt, tett etterfulgt av samleposten «andre årsaker» (Figur 7).

Figur 7. Antall fallvilt av elg i Engerdal kommune i perioden 2009-2025. Data fra SSB, 2025/2026 er fra Hjorteviltregisteret.

I Hjorteviltregisteret registreres alle påkjørsler, også tilfeller der dyret ikke dør. De siste to årene har mellom 40 % og 50 % av de påkjørte elgene omkommet (Tabell 5). Dette viser at omfanget av elgpåkjørsler er større enn det som framkommer av statistikken over elg drept i trafikken.

Tabell 5. Antall påkjørte elg i Engerdal kommune, fordelt på utfall «drept» (dødt på stedet, avlivet på stedet, avlivet etter ettersøk og funnet død etter ettersøk) og «ikke drept» (observert- antatt uskadd, friskmeldt og ukjent). Data fra Hjorteviltregisteret.

År	Dødt	Ikke drept	Sum påkjørt	Prosent dødt
2016	17	5	22	77
2017	12	6	18	67
2018	4	6	10	40
2019	15	8	23	65
2020	7	6	13	54
2021	6	2	8	75
2022	11	5	16	69
2023	9	6	15	60
2024	6	9	15	40
2025	6	6	12	50

6. Forvaltningsmål for elg i Engerdal kommune 2027-2032

Elgbestanden i Engerdal kommune har hatt en nedgang, samtidig som slaktevektene og reproduksjonen har hatt en svak negativ utvikling. Beitetaksten som ble gjennomført i 2025 viste at de takserte områdene i kommunen hadde en moderat beitegrad på furu. I takt med bestandsnedgangen er avskytingen redusert, og det felles i snitt 167 elg per året. Fellingsprosenten er høy, noe som tyder på at jegerne i stor grad lykkes med å felle de dyrene som er planlagt tatt ut.

Selv om antallet elg som blir drept i trafikken er lavt, viser registreringene at om lag halvparten av de påkjørte dyrene overlever. Det rapporteres også om mange observasjoner av elg langs veibanen, noe som kan tyde på at risikoen for viltpåkjørsler er større enn det statistikken over drepte dyr alene indikerer.

6.1 Overordnede mål for elgforvaltningen i Engerdal kommune

Engerdal kommune ønsker en sunn og bærekraftig elgstamme med god kondisjon, som legger til rette for jakt også i fremtiden. Dette innebærer at forvaltningen i større grad rettes mot bestandskvalitet framfor maksimalt jaktutbytte.

- Forvaltningen skal ta hensyn til beitegrunnlag, bestandskondisjon, langsiktig bærekraft og andre samfunnsinteresser.
- Reduksjon i beitetrykket, gjennom lavere bestander eller endret bestandsstruktur
- Økt fokus på kalveuttak
- En balansert, men svakt hunndyrsdominert bestand
- Moderat beskatning av produksjonsdyr
- Opprettholde en tilstrekkelig andel eldre dyr i bestanden.

De overordnede målene til Engerdal kommune bygger på føringene i *Strategi for forvaltning av hjortevilt*, hvor det legges vekt på robuste bestander, tilpasning til endringer i naturgrunnlaget og en mer kvalitetsrettet forvaltning. Dette gjenspeiles i kommunens prioritering av lavere bestandstetthet, økt fokus på bestandskondisjon, samt en mer målrettet avskyting for å oppnå en balansert alders- og kjønnsstruktur.

6.2 Konkrete mål

For å nå de overordnede målene må bestanden reduseres. En lavere bestandstetthet reduserer konkurransen om matressursene og beitetrykket på vegetasjonen, noe som på sikt kan gi bedre kondisjon og produktivitet i bestanden. De konkrete målsettingene er oppsummert i tabell 6. De kortsiktige målene skal være nådd etter endt planperiode 2032, mens de langsiktige målene har en tidshorisont på ti år.

6.2.1 Antall felte elg

Det viktigste virkemiddelet for å redusere bestanden er å økte avskytingen. Antall felte elg de siste ti årene har vært tilstrekkelig til å gi en svak reduksjon i elgbestanden. For å redusere bestanden ytterligere økes uttaket til 180 elg per år. Dette vurderes som tilstrekkelig til å oppnå den ønskede bestandsreduksjonen. Det langsiktige målet er å stabilisere bestanden på et lavere nivå enn i dag. Dette vil gi et årlig jaktuttak som er lavere enn i kommende periode.

6.2.2. Prosentvist uttak av hann og hunndyr

Det felles i dag flere hanndyr enn hunndyr. Bestanden skal fortsatt være hunndyrdominert, og uttaket av hanndyr må fortsatt være noe høyere enn uttaket av hunndyr. Det er likevel viktig at avskytingen ikke blir for skjev. En bestand med en balansert kjønnsrate gir større genetisk variasjon og økt robusthet.

6.2.3 Prosent felt okse 1 ½ år og eldre

Uttaket av voksen okse (1 ½ år og eldre) utgjorde 34 % av den totale avskytingen. Målet er å oppnå en kjønnsrate på omtrent 1,30 ku per okse. For å nå dette målet bør uttaket av voksne okser reduseres noe. Det oppfordres til å spare eldre okser og heller øke avskytingen av ungdyr, slik at andelen eldre okser i bestanden øker. En større andel eldre okser kan bidra til tidligere brunst hos kyrne og dermed tidligere kalving. Kalver som fødes tidlig, får mer tid til vekst før vinteren og har derfor større sannsynlighet for å overleve. Kalver med høy vekt har dessuten større sannsynlighet for å oppnå høy kroppsvekt som voksne.

6.2.4 Prosent felt kalv og ungdyr

Uttaket av kalv og ungdyr har utgjort 61 % av den totale avskytingen. Målsettingen er å øke kalve- og ungdyrandelen til minimum 70 % av det totale uttaket. Et høyt uttak av yngre dyr bidrar til at en større andel av bestanden etter jakt består av voksne, reproduktive individer, noe som gir grunnlag for fortsatt produksjon og et framtidig høstbart overskudd.

6.2.5 Prosent felt kalv

Prosent uttak av kalv har vært 39 % av det totale uttaket. Dette skal økes til minimum 50 %.

6.2.6 Felt elg per jegerdag

Målet er å redusere elgbestanden til et lavere nivå enn i dag. Felt elg per jegerdag skal derfor være under dagens nivå. I en mindre bestand må det påregnes at jegerne bruker mer tid på jakta. Dette vil føre til flere jegerdager, og dermed en lavere verdi for felt elg per jegerdag, selv om det felles flere elger. Det langsiktige målet er at felt elg per jegerdag stabiliseres på et lavere nivå enn i dag.

6.2.7 Sett ku per okse

Det skal fortsatt være en hunndyrdominert bestand. Et noe lavere uttak av voksne okser kan gi en lavere kjønnsrate enn dagens nivå på 1,56 sett ku per okse. En lavere kjønnsrate kan redusere produksjonen i bestanden, fordi det er færre kyr i bestanden som kan få kalv, og dermed bidra til en bestandsnedgang. Samtidig opprettholdes en balansert bestandsstruktur.

6.2.8 Sett kalv per ku

Sett kalv per ku er en indeks som er følsom for endringer i avskytingsmønsteret, både når uttaket skjer i løpet av jakta og hvilke dyr som felles. Økt kalveavskyting kan påvirke indeksen negativt uten at dette nødvendigvis gjenspeiler en faktisk reduksjon i reproduksjonen. En mer balansert kjønnsrate kan også gi en reduksjon i sett kalv per ku, ettersom det er færre kyr i bestanden som kan få kalv. Det er derfor naturlig å forvente at sett kalv per ku kan bli lavere enn i dag. Samtidig kan bedre beitegrunnlag og bedre kondisjon hos dyrene bidra til økt produktivitet. Det kortsiktige målet er derfor å holde sett kalv per ku på dagens nivå, 0,50. På lengre sikt er målet å øke reproduksjonen, slik at sett kalv per ku kommer opp på 0,60.

6.2.9 Sett kalv per kalvku (tvillingrate)

Det kortsiktige målet er en tvillingrate på 1,10, som er en svak økning fra dagens nivå. På lengre sikt er målet å øke tvillingraten. Dette kan blant annet oppnås ved å øke andelen eldre kyr i bestanden. Sannsynligheten for å få tvillingkalv øker med kuas alder.

6.2.10 Prosent ku med kalv

Det kortsiktige målet er at 45 % av kyrne i bestanden skal observeres med kalv.

Foto: Jørn Skogheim

6.2.11 Slaktevekt

Slaktevektene har hatt en svakt negativ utvikling over tid. Det kortsiktige målet er å stabilisere vektene for kalv og ungdyr på dagens nivå, mens det langsiktige målet er å øke slaktevektene. Erfaring har vist at det kan være vanskelig å snu en negativ vektutvikling, men en reduksjon i bestanden kan gi bedre beitetilgang, og mindre konkurranse om maten, noe som kan føre til økte vekter. En større andel store og eldre okser i bestanden kan gi tidlig brunst hos kyrne, som igjen kan føre til tidligere kalving. Kalver som fødes tidlig får lengre tid til vekst før vinteren og har dermed bedre forutsetninger for å oppnå høy kroppsvekt. Store kalver har dessuten større sannsynlighet for å bli store voksne dyr.

6.2.12 Elg påkjørt og drept av bil

I gjennomsnitt er det fire elgpåkjørsler med dødelig utfall per år. Det totale antallet påkjørsler er høyere, og flere av de påkjørte elgene overlever sammenstøtet. Det meldes også om at det observeres mye elg langs vegene, og det oppleves som om risikoen for påkjørsler er større enn det statistikken over omkomne dyr viser.

En lavere bestandstetthet vil redusere sannsynligheten for påkjørsler. Det kortsiktige målet er å halvere elg som blir påkjørt og drept av bil. På lang sikt målet å redusere antallet påkjørsler med dødelig utfall til 0-2 per år, selv om en nullvisjon ikke nødvendigvis er realistisk. Antall påkjørsler påvirkes flere faktorer utenfor vår kontroll, blant annet klimatiske forhold, økt trafikkmengde og vegstandard.

Foto: Vibeke Knutsen

Tabell 6. Forvaltningsmål for elgstammen i Engerdal kommune. Tabellen viser dagens tilstand (snitt forrige planperiode), kortsiktige mål 2032 og langsiktige mål 2037.

Målparameter	Dagens tilstand snitt 2020-2025	Kortsiktige mål 2032	Langsiktige mål 2037	Virkemiddel kortsiktig mål
Antall felte elg	167	180	Lavere utttak	
Prosentvist uttak hanndyr og hunndyr	Hann: 53 %	Hann: 53 %	Svakt hunndyrdominert	Felle noe flere hanndyr enn hunndyr
	Hunn: 47 %	Hunn: 47 %		
Prosent felt okse 1 ½ år og eldre	34 %	30 %		Redusere uttak av eldre okse
Prosent felt kalv og ungdyr	61 %	70 %	Minimum 70 %	Øke uttak av ungdyr og kalv, med hovedvekt på kalv
Prosent felt kalv	39 %	50 %	Minimum 50 %	Øke uttak av kalv
Felt elg per jegerdag	0,046	0,043	<0,043 Stabilisere på lavere enn dagens nivå	Øke uttaket for å reducere bestanden
Sett ku per okse	1,56	1,30	1,30 -1,50	Spar eldre okser, reduser uttaket av voksne okser
Sett kalv per ku	0,51	0,50	0,60	Eldre kyr i god kondisjon i bestanden
Sett kalv per kalvku (tvillingrate)	1,08	1,10	1,15	Eldre kyr i god kondisjon i bestanden
Prosent kyr med kalv	43	45		Eldre kyr i god kondisjon i bestanden
Slaktevekt oksekalv	61	≥ 61	Øke >62	Bestandsreduksjon, eldre okser i bestanden
Slaktevekt kukalv	57	≥ 57	Øke >58	Bestandsreduksjon, eldre okser i bestanden
Slaktevekt okse 1,5 år	115	≥ 115	Øke >116	Bestandsreduksjon, eldre okser i bestanden
Slaktevekt ku 1,5 år	110	≥ 110	Øke > 111	Bestandsreduksjon, eldre okser i bestanden
Antall påkjørt og drept av bil	4	2	0-2	Redusert bestand, tiltak langs veibanen

7. Rådyr

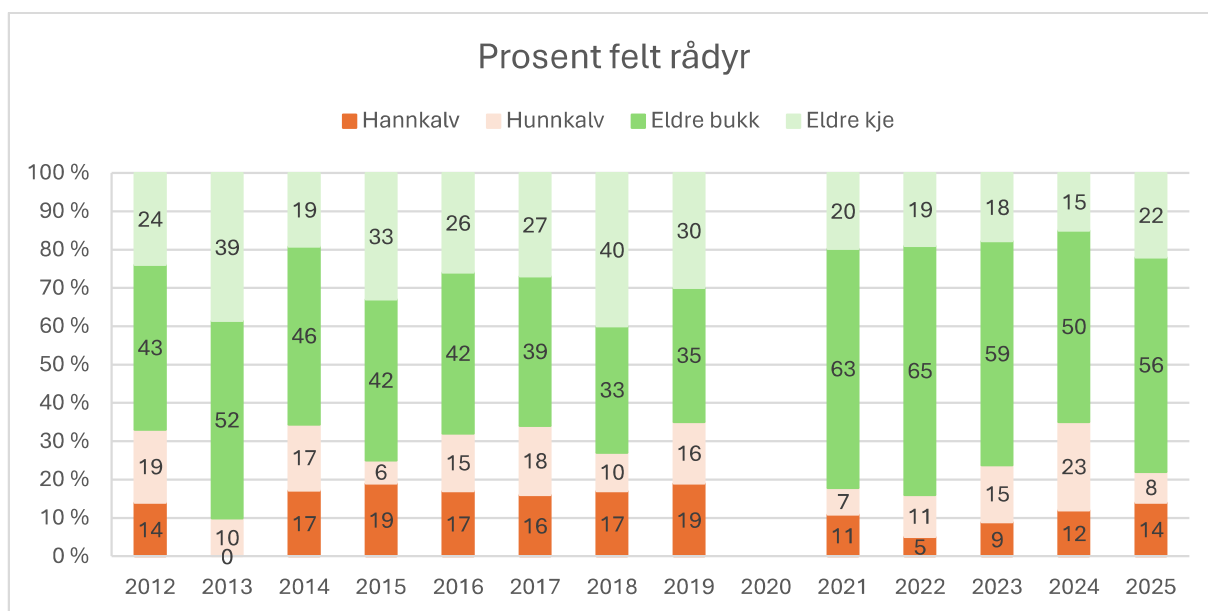
Det er tre godkjente rådyrvald i Engerdal kommune. Alle valdene får tildelt kvotefri tildeling.

Det felles trolig mellom 35 og 45 rådyr årlig (Tabell 7), men datagrunnlaget er noe usikkert. Tall fra Hjorteviltregisteret og SSB viser forskjellig antall felte dyr. Det er ikke publisert SSB-statistikk for rådyr etter 2022. I tillegg publiserer ikke SSB felte rådyr fordelt på kjønn- og alder på kommunenivå. For å beskrive den prosentvise fordelingen i avskytingen (Figur 8) er det derfor benyttet data fra Hjorteviltregisteret.

Tabell 7. Felte rådyr registrert i Hjorteviltregisteret og SSB.

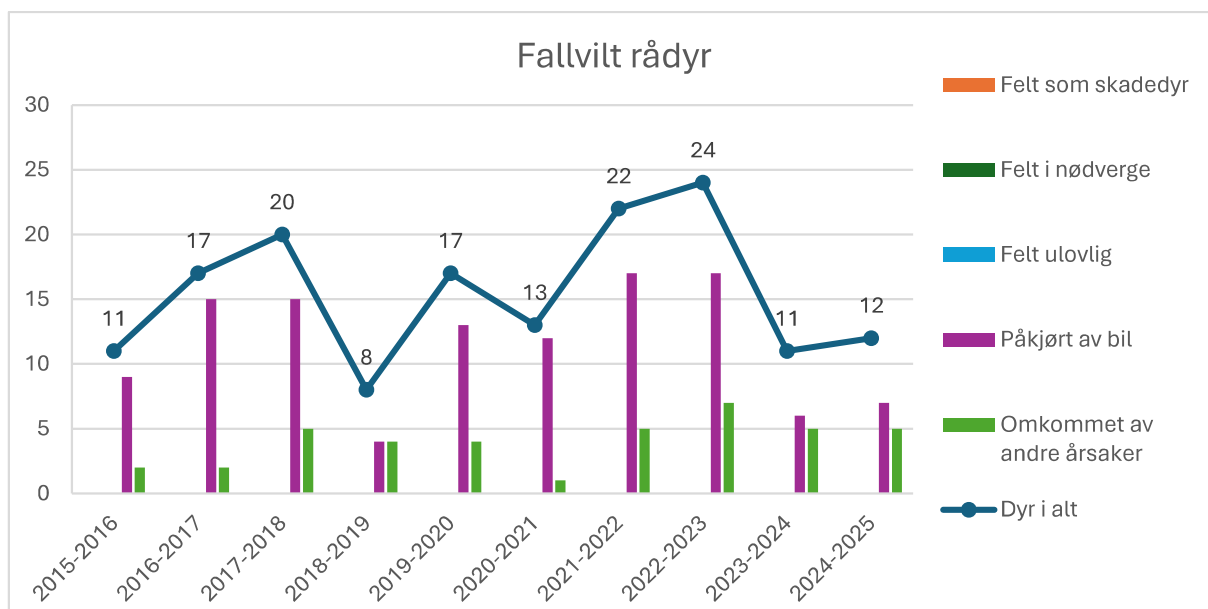
Jaktår	Hjorteviltregisteret	SSB
2012	21	
2013	31	35
2014	52	45
2015	48	50
2016	53	55
2017	44	50
2018	30	45
2019	37	50
2020		45
2021	46	45
2022	37	45
2023	34	
2024	26	
2025	36	

Siden rådyr forvaltes gjennom kvotefri jakt, er det jegerne som avgjør hvilke dyr som felles. Fordelingen av felte rådyr etter alder og kjønn viser et relativt stabilt avskytingsmønster. I gjennomsnitt utgjør kalv 25 % av uttaket, mens hovedvekten av uttaket består av voksne bukker (1 ½ år og eldre) (Figur 8).

Figur 8. Prosent felte rådyr fordelt på alder og kjønn i Engerdal kommune 2012-2025. Data fra Hjorteviltregisteret.

Antall registrerte fallvilt av rådyr har variert noe. I 2022/2023 var det 24 fallvilt av rådyr, det høyeste antallet i perioden. De to siste årene har antallet blitt halvert. I 2024/2025 var det 12 fallvilt av rådyr. Den vanligste dødsårsaken er påkjørsel med bil (Figur 9).

Figur 9. Fallvilt av rådyr i Engerdal kommune 2015-2024. Data fra SSB.

7.1 Mål for rådyr

Engerdal kommune ønsker en rådyrbestand som tåler et uttak på 45 dyr.

Rådyr er en art som er sårbar for klimatiske forhold og predasjon. Bestanden kan reduseres betydelig etter harde vintre eller ved økning i bestander av rovvilt som gaupe og rev. Dersom det oppstår perioder med spesielt krevende vinterforhold, økt predasjon, høy andel påkjørsler eller andre faktorer som påvirker bestanden negativt, må kommunen kunne iverksette tiltak, herunder redusere uttaket.

Følgende føringer legges til grunn for forvaltningen av rådyr:

- Årlig uttak på om lag 45 rådyr
- Jegere skal rapportere felte dyr i Hjorteviltregisteret eller i «Sett og skutt»
- Valdansvarlig skal levere fellingsrapport i Hjorteviltregisteret

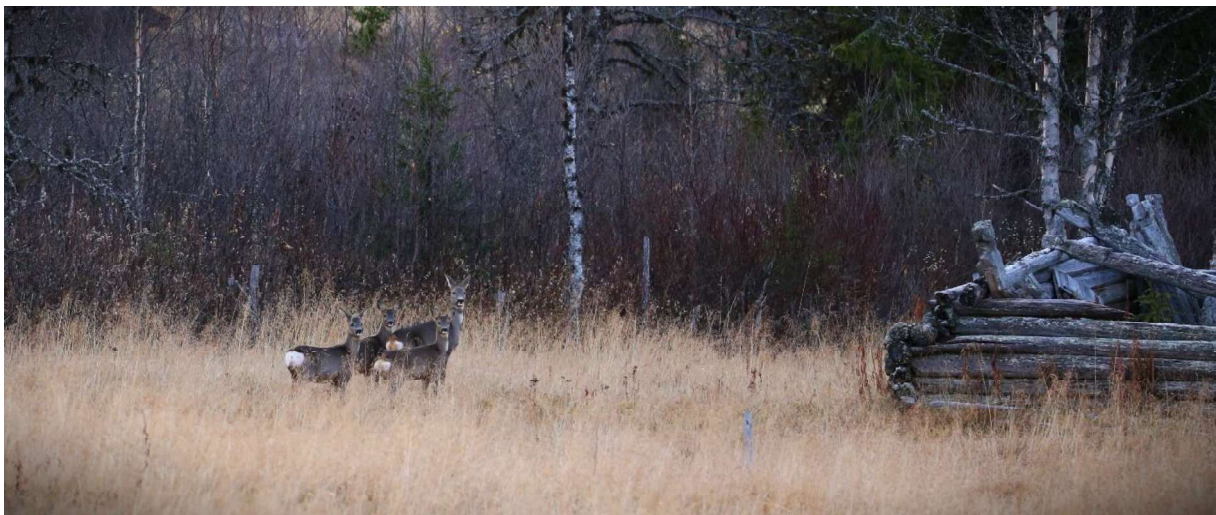

Foto: Jørn Skogheim

8. Hjort

Det finnes per i dag ikke en stasjonær bestand av hjort i kommunen. De senere årene er det imidlertid registrert et økende antall enkeltobservasjoner. I sommerhalvåret oppholder det seg trolig en mindre gruppe hjort i den sørvestlige delen av kommunen, men disse trekker ut av området før ordinær jaktstart for hjort. Det er registrert viltpåkjørsler av hjort i 2013, 2023 og 2025, hvorav den siste fant sted helt øst i kommunen. Klimaendringer med mildere vintre og lengre vekstsesong kan bidra til at hjorten etter hvert etablerer en stedbunden bestand i kommunen. Dersom dette skjer, vil kommunen kunne vurdere å åpne for jakt på hjort og fastsette egne bestandsmål i tråd med gjeldende regelverk.

9. Konkrete tiltak

Jakt er ett av de viktigste virkemidlene i elgforvaltningen. Hvilke dyr som felles bestemmer sammensetningen av den gjenværende bestanden og for bestandens framtidige utvikling. Det er viktig at jaktrettshavere og elgjegere er kjent med de overordnede målsettingene for forvaltningen. En kunnskapsbasert og fleksibel forvaltning er viktig for å nå ønskede mål.

9.1 Evaluering av jakta

Sett elg- indeksene gir ofte et forsinket bilde av bestandsutviklingen, fordi det er jaktuttaket som driver endringene i bestanden. For å følge utviklingen og vurdere om forvaltningen er på riktig kurs, skal det gjennomføres en grundig evaluering underveis i planperioden. Evalueringen bør gjennomføres av rettighetshavere og kommunen. Dersom evalueringen viser at utviklingen ikke er i tråd med de fastsatte målsettingene, kan det iverksettes ytterligere tiltak.

9.2 Innsamling av data

For en kunnskapsbasert forvaltning er det en forutsetning at jegerne registrerer sette og skutte elg, og skutte rådyr. For at datamaterialet skal være av best mulig kvalitet bør det registreres fortløpende i jakta.

Jegerne skal fortsette registrering og innsamlingen av nøkkeldata fra sett elg-skjema i neste planperiode. Dette innbefatter fortløpende registreringer av alle jaktdager, også dager det ikke ses eller skytes dyr, og at alle skutte dyr blir veid. Det oppfordres sterkt til at jegere benytter elektronisk registrering av sett og skutt elg på www.hjorteviltregisteret.no eller Sett og skutt-appen. Registreringen av sett elg skal skje etter den «nye» metoden (vedlegg 1).

Valdansvarlig representant bes om å ta i bruk valdansvarligrettighet i Hjorteviltregisteret. Dette gir mulighet til å godkjenne jaktdager og felte dyr i eget vald, samt levere elektronisk fellingsrapport i Hjorteviltregisteret. Fellingsrapport skal leveres senest 14 dager etter endt jakt, også i tilfeller der det ikke er felt dyr.

9.3 Fallvilt

Utover en reduksjon i bestanden kan flere tiltak vurderes for å redusere antall påkjørsler. Tiltak som har dokumentert effekt er blant annet lyssetting, kantrydding, skilting og redusert fartsgrense (Selboe og Kuskemoen, 2019).

Vegeiere, inkludert kommunen, har et særskilt ansvar for å iverksette tiltak som reduserer antall påkjørsler og dermed bidrar til bedre dyrevelferd og trafikksikkerhet. Det bør arbeides for å etablere faste møteplasser mellom kommunen, fylkeskommunen og Statens vegvesen for å følge opp og koordinere arbeidet med denne problematikken.

9.4 Samarbeid på tvers av kommunegrenser

Kommunen skal arbeide for å samarbeid om elgforvaltningen på tvers av kommunegrenser. Et av satsningsområdene i Hjorteviltstrategien er «Grenseløs forvaltning». Elgens leveområder følger ikke kommunegrensene, og forvaltningen bør derfor skje på en skala som i størst mulig grad samsvarer med artens leveområder.

I Engerdal kommune er det etablerte trekkruter for elgen. Kommunen bør derfor undersøke mulighetene for et tettere samarbeid med nabokommuner og tilgrensende områder i Sverige om forvaltning av felles elgbestand.

Foto: Vibeke Knudsen

10. Hjorteviltåret, datoer, frister og rapportering

Jaktåret starter 1. april i år en og avsluttes 31. mars i år to. Gjennom jaktåret er det en del viktige datoer som kommunen og valdansvarlig representant må forholde seg til.

Tabell 6. Fordeling av ansvar i neste planperiode

Dato:	Hva:	Hvem:
15. januar	Forslag til endring av minsteareal fremmes overfor kommunen (§6)	Parter med interesse
1. mai	Melding til kommunen om eventuelle endringer i valdet (§11)	Valdansvarlig representant
15. mars	Forskrift om minsteareal fastsettes (§6)	Kommunen
1. mai	Søknad om godkjenning av vald og bestandsplanområde sendes til kommunen (§10 og §13)	Valdansvarlig representant
15. juni	Godkjenning av vald for jakt på elg (§11)	Kommunen
15. juni	Fellingstillatelsene er sendt til valdansvarlig representant (§18)*	Kommunen
14 dager etter siste jaktdag	Rapportere årets fellingsresultat av elg og rådyr (§32)*	Valdansvarlig representant
30 dager etter siste jaktdag	Rapportere årets fellingsresultat for kommunen til Statistisk sentralbyrå (§32)*	Kommunen

Gjøremål som er merket med * skal gjennomføres hvert år

Kilder

Forskrift om forvaltning av hjortevilt – kommentarer til regelverk. Rundskriv 2024/37. Landbruksdirektoratet.

Strategi for forvaltning av hjortevilt - Rapport nr. 17/2026. Landbruksdirektoratet.

Selboe, Ø. W., og Kuskemoen, E. 2019. Redusert hastighet som tiltak for å redusere elgpåkjørsler -Samfunnsøkonomisk analyse av midlertidig nedsatt fartsgrense på strekninger med høy tetthet av elgulykker. Statens vegvesens rapport nr. 402

Solberg, E. J., Rolandsen, C. M., Heim, M., Grøtan, V., Garel, M., Sæther, B.-E., Niksen, E. B., Austrheim, G., Herfindal, I. 2006. Elgen i Norge sett med jegerøyne – En analyse av jaktmaterialet for overvåkingsprogrammet for elg og det samlede sett elg- materialet for perioden 1966-2004 – NINA Rapport 125. 197 s.

Solberg, E. J., Veiberg, V., Rolandsen, C. M. & Nilsen, E. B. 2017. Sett elg- og sett hjort-rapportering — bør vi endre registreringsinstruksen? - NINA Rapport 1327. 32 s.

Trøan, J. og Plassen, K., 2025. Overvåkingstakst av elgbeite for Nord-Østerdal – Røros Elgregion (NØRE) i 2025. Nord-Østerdal utmarkstjenester rapport.

Vedlegg 1

I 2018 ble instruksen for registrering av sett elg og sett hjort endret. Det samme dyret kan ofte observeres av flere på jaktlaget. Tidligere var instruksen at kun den første observasjonen av et dyr skulle registreres. Norsk institutt for naturforskning (NINA) gjennomførte i 2016 en gjennomgang av registeringsmetodikken for sett elg og - hjort. Konklusjonen var at størrelsen på jaktlaget hadde betydning for hva som ble rapportert. I jaktlag med mange jegere ble flere observasjoner kansellert enn i et mindre jaktlag. Dette innebærer at sett elg- og sett hjort-indeksene kunne påvirkes av jaktlagenes størrelse, og ikke bare av faktiske endringer i bestandene. Miljødirektoratet bestemte at sett elg og sett hjort- instruksen skulle endres fra og med 2018.

Slik skal du telle og føre sett elg og sett hjort – sjekkliste

- Vær nøye med å fylle ut sett elg/hjort-skjemaet hver dag, også de dagene jaktlaget jakter uten å se dyr.
- Jaktleder er ansvarlig for registrering av sett elg- eller sett hjort-data, eller å delegere jobben til en annen i jaktlaget
- Alle observasjoner av dyr sett under jakt skal føres. Såkalte dobbeltobservasjoner, dyr de mener er observert av flere jegere samme dag, skal ikke kanselleres. Antall dyr sett per jaktdag blir dermed det samlede antallet dyreobservasjoner for alle jegerne i jaktlaget.
- Kun dyr som observeres under selve jaktutøvelsen skal registreres. (Dyr som sees fra bilen på vei til jakten føres ikke.)
- Sett hjort på innmark skal føres på egen linje som en egen jaktøkt. Husk å krysse av i kolonnen «innmark».
- Dyr som felles skal også være registrert som sette dyr.
- Antall timer som jaktlaget faktisk brukte til observasjon skal føres. Eksempel: Dersom et jaktlag på 4 jegere har jaktet i 6 timer en dag, skal det for denne dagen føres 4 jegere med gevær og 6 timer jaktet.
- For jaktdager uten observasjoner av dyr er det viktig at antall jegere og antall timer likevel føres på skjemaet, (og 0 observerte dyr).
- Ved samtidig jakt på både elg og hjort, skal det registreres data på både sett elg- og sett hjort-skjema.